

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

4/2019

гр.София, 14.10.2022 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска и Търговска колегии в съдебно заседание на 29 септември 2022 год., в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСТГК,
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Гражданска колегия:
МИМИ ФУРНАДЖИЕВА

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Търговска колегия:
ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ:

МАРИЯ ИВАНОВА
ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА
ВАСИЛКА ИЛИЕВА
БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА
ТОТКА КАЛЧЕВА

ЧЛЕНОВЕ:

1. МАРГАРИТА СОКОЛОВА	14. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ
2. ПЛАМЕН СТОЕВ	15. ВЕСЕЛКА МАРЕВА
3. ДИЯНА ЦЕНЕВА	16. БОРИС ИЛИЕВ
4. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА	17. БОНКА ЙОНКОВА
5. МАРИО ПЪРВАНОВ	18. БОЯН ЦОНЕВ
6. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА	19. БОЯН БАЛЕВСКИ
7. ЕМИЛ ТОМОВ	20. ИРИНА ПЕТРОВА
8. АЛБЕНА БОНЕВА	21. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА
9. ЖИВА ДЕКОВА	22. РОСИЦА БОЖИЛОВА
10. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА	23. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ
11. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА	24. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ
12. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА	25. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ
13. ЗОЯ АТАНАСОВА	26. ЛЮБКА АНДОНОВА

27. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА	42. ГАЛИНА ИВАНОВА
28. МАЙЯ РУСЕВА	43. ДЕСИСЛАВА ДОБРЕВА
29. АННА БАЕВА	44. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛЕВА
30. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА	45. МИЛЕНА ДАСКАЛОВА
31. НИКОЛАЙ МАРКОВ	46. ТАНЯ ОРЕШАРОВА
32. ЕРИК ВАСИЛЕВ	47. МАРИЯ ХРИСТОВА
33. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА	48. СОНЯ НАЙДЕНОВА
34. КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА	49. ИВАНКА АНГЕЛОВА
35. ВАНЯ АТАНАСОВА	50. АНЕЛИЯ ЦАНОВА
36. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ	51. ИВО ДИМИТРОВ
37. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА	52. ЕЛЕНА АРНАУЧКОВА
38. ЕМИЛИЯ ДОНКОВА	53. НИКОЛАЙ ИВАНОВ
39. ФИЛИП ВЛАДИМИРОВ	54. ДЖУЛИАНА ПЕТКОВА
40. ЛЮДМИЛА ЦОЛОВА	55. ЯНА ВЪЛДОБРЕВА
41. АНЖЕЛИНА ХРИСТОВА	

при участието на секретаря Аврора Караджова
постави на разглеждане тълкувателно дело № 4 по описа за 2019 г. на
Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии
докладвано от съдия ВАСИЛКА ИЛИЕВА и съдия ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ

Тълкувателното дело е образувано с разпореждане на
председателя на Върховния касационен съд от 30.10.2019 г. на основание
чл. 124, ал. 1, т. 2 ЗСВ и чл. 128, ал. 1 ЗСВ по предложение на състав на
Върховния касационен съд, направено с определение № 224 от 16.07.2019
г. по т. д. № 1777/2018 г. на Върховния касационен съд, Второ търговско
отделение, по следния въпрос:

**„До кого следва да бъде адресирано изявлението на длъжника
за признаване на вземането му, за да е налице прекъсване на
давността на основание чл. 116, б. „а“ от Закона за задълженията и
договорите?“.**

Налице е противоречиво разрешаване от различни състави на
Върховния касационен съд на посочения материалноправен въпрос със
застъпени две противоположни становища.

В първата група решения се приема, че за да е налице признаване
на вземането по смисъла на чл. 116, б. „а“ ЗЗД, същото следва да е
адресирано (отправено) до кредитора или до негов представител. В
подкрепа на това становище се излага аргументът, че наличието или
липсата на спор относно съществуването на дълга е от значение само за
страните по правоотношението, от което логично следва необходимостта
изявлението или действието на длъжника, в което се обективира

признаването, да бъде насочено към кредитора или негов представител. Сочи се, че прекъсването на давността при липса на манифестиране към кредитора на потвърждение за съществуването на дълга би довело до нарушаване на правната сигурност в отношенията между кредитора и длъжника.

В друга група решения е застъпено становището, че не е необходимо волеизявлението, съдържащо признание на дълга, да бъде адресирано (отправено) до кредитора или до негов представител, за да се прекъсне давността съгласно разпоредбата на чл. 116, б. „а“ ЗЗД. Поддържа се, че за прекъсването на давността е без значение кога, пред кого и по какъв повод е направено признанието на вземането от длъжника. Приема се, че волеизявлението на длъжника има декларативен характер и че прекъсването на давността настъпва по силата на самата правна норма (*ex lege*), като за това е достатъчно длъжникът да обективира недвусмислено волеизявление, че задължението му към кредитора съществува към момента, когато е направено волеизявлението.

Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд намира за правилно първото становище с уточнението, че изявлението или действието на длъжника, в което се обективира признаването на вземането, следва да е адресирано до кредитора или до негов представител по начин, по който с оглед обстоятелствата е нормално признаването да достигне до знанието на кредитора. Съображенията за това са следните:

Признаването на вземането по чл. 116, б. „а“ ЗЗД е изявление с удостоверителен характер или действие на носителя на задължението, с което той потвърждава категорично и недвусмислено съществуването на все още неизпълнено конкретно задължение към неговия кредитор. Признаването на вземането не е правопораждащ, правопроменящ или прекратяващ юридически факт. Неговата единствена последица като законоустановен юридически факт е прекъсване на погасителната давност, в резултат на което длъжникът загубва своето право да прави в процеса възражение за изтекла давност.

Изявленията или действията на страните, насочени към уредба на възникналото между тях правоотношение, имат значение единствено и само ако са отправени или извършени помежду им. Прекъсването на давността, уредено в общата част на Закона за задълженията и договорите, касае релативни облигационни отношения, обвързващи непосредствено само определени лица. В тази връзка прекъсването на давността има значение единствено за страните по правоотношението, а не и за всички останали (*erga omnes*). Признаването не е безадресно изявление и има винаги за адресат носителя на вземането. Целта на признаването по смисъла на чл. 116, б. „а“ ЗЗД е установяване на безспорност в отношенията между страните по конкретното правоотношение чрез недвусмислено заявяване от страна на длъжника, че не се оспорва дългът,

без да е необходимо от изявлението да се извежда намерение за изпълнение. Прекъсването на давността по чл. 116, б. „а“ ЗЗД представлява бонус за кредитора, обоснован от поведението на ответника, който със своите изявления или действия е създал у кредитора увереност, че длъжникът не оспорва дълга. Ето защо с оглед относителния характер на правоотношението и доколкото наличието или липсата на спор относно съществуването на дълга е от значение само за насрещната страна по правоотношението, логично следва необходимостта изявлението или действието, в което се обективира признаването, да бъде насочено към кредитора или негов представител. Всяко друго изявление за наличие на конкретен дълг, направено пред трето лице, в което не е обективирано намерението на длъжника признанието да достигне до знанието на кредитора, представлява единствено изявление за неизгоден за длъжника факт, който сам по себе си обаче не може да обуслови прекъсване на давността на основание чл. 116, б. „а“ ЗЗД.

В случая под адресиране следва да се разбира отправяне (насочване) на изявлението към кредитора или негов представител. Изявлението или действията на длъжника, с които се признава вземането, не е задължително да бъдат направени в присъствието на кредитора. Прекъсващо погасителната давност по чл. 116, б. а ЗЗД е всяко поведение на длъжника, което по своето съдържание ясно и недвусмислено манифестира съзнанието му за съществуване на дълга, ако начинът, по който и обстоятелствата, при които е осъществено, по естеството си предполагат достигането му до знанието на кредитора.

Насоченото към кредитора признаване на задължението поражда правно действие по чл. 116, б. „а“ ЗЗД, без да е необходимо установяване, че същото е достигнало до неговото знание. Тъй като признаването на вземането е законодателно уредено като обективен факт с правно значение, меродавен за началния момент на прекъсване на давността е обективният факт на изявлението или действието на длъжника, в което се обективира признаването, а не моментът на узнаване от страна на кредитора на направеното от длъжника признаване на вземането. Обстоятелствата кога и по какъв начин кредиторът е узнал за направеното признание от длъжника са без правно значение, поради което денят на получаване на изявлението, респективно – моментът на узнаването му от кредитора, са ирелевантни за прекъсването на погасителната давност.

Признаването на вземането по смисъла на чл. 116, б. „а“ ЗЗД следва да се отнася до съществуването на самото задължение, а не само до наличието на фактите, от които произхожда. Същото следва да бъде направено, след като е започнала да тече погасителната давност и преди нейното изтичане. То може да бъде обективирано изрично (макар и без изискване за форма) или чрез конклюдентни действия, но следва да бъде ясно и недвусмислено изявление на длъжника за наличие на конкретен дълг към момента на извършването му. Кредиторът като титуляр на

вземането, наред с длъжника, признаващ съществуването на задължението, са част от индивидуализиращите белези на правоотношението, поради което насочеността на изявлението, с което се признава вземането именно към кредитора или негов представител, формира съществена част от еднозначността и недвусмислеността на това волеизявление. Неотправянето към кредитора дискредитира изявлението като годно да манифестира волята на длъжника в достатъчна степен, че съществува конкретен дълг към кредитора.

Интерес от признаването има кредиторът – ищец, който носи доказателствената тежест относно факта и момента, в който признаването е било направено, както и относно обстоятелствата, от които може да се направи извод, че изявлението или действието на длъжника, в което се обективира признаването, е било адресирано към кредитора или негов представител.

По изложените съображения на основание чл. 124, ал. 1, т. 2 ЗСВ Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд

Р Е Ш И:

За да е налице прекъсване на давността по чл. 116, б. „а“ от Закона за задълженията и договорите, изявлението или действието на длъжника, в което се обективира признаването на вземането, следва да е адресирано до кредитора или до негов представител по начин, по който с оглед обстоятелствата е нормално признаването да достигне до знанието на кредитора.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГТК,
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Гражданска колегия:
МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Търговска колегия:
ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ.....

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ: МАРИЯ ИВАНОВА.....
ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА.....
ВАСИЛКА ИЛИЕВА.....
БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА.....
ТОТКА КАЛЧЕВА.....

ЧЛЕНОВЕ:

1. МАРГАРИТА СОКОЛОВА.....
2. ПЛАМЕН СТОЕВ.....
3. ДИЯНА ЦЕНЕВА.....
4. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА.....
5. МАРИО ПЪРВАНОВ.....
6. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА.....
7. ЕМИЛ ТОМОВ.....
8. АЛБЕНА БОНЕВА..- **О.М.**.....
9. ЖИВА ДЕКОВА.....
10. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА.....
11. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА.....
12. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА.....
13. ЗОЯ АТАНАСОВА.....
14. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ.....
15. ВЕСЕЛКА МАРЕВА.....
16. БОРИС ИЛИЕВ.....
17. БОНКА ЙОНКОВА.....
18. БОЯН ЦОНЕВ...- **О.М.**.....
19. БОЯН БАЛЕВСКИ.....
20. ИРИНА ПЕТРОВА.....
21. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА.....
22. РОСИЦА БОЖИЛОВА.....
23. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ.....
24. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ..- **О.М.**.....
25. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ.....
26. ЛЮБКА АНДОНОВА.....
27. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА..- **О.М.**.....
28. МАЙЯ РУСЕВА.....
29. АННА БАЕВА.....
30. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА.....
31. НИКОЛАЙ МАРКОВ.....
32. ЕРИК ВАСИЛЕВ.....
33. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА.....
34. КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА.....
35. ВАНЯ АТАНАСОВА..- **О.М.**.....
36. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ.....
37. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА.....
38. ЕМИЛИЯ ДОНКОВА.....
39. ФИЛИП ВЛАДИМИРОВ.....
40. ЛЮДМИЛА ЦОЛОВА.....
41. АНЖЕЛИНА ХРИСТОВА.....
42. ГАЛИНА ИВАНОВА.....
43. ДЕСИСЛАВА ДОБРЕВА.....
44. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛЕВА.....
45. МИЛЕНА ДАСКАЛОВА.....
46. ТАНЯ ОРЕШАРОВА.....
47. МАРИЯ ХРИСТОВА..- **О.М.**.....
48. СОНЯ НАЙДЕНОВА.....
49. ИВАНКА АНГЕЛОВА.....
50. АНЕЛИЯ ЦАНОВА.....
51. ИВО ДИМИТРОВ.....
52. ЕЛЕНА АРНАУЧКОВА.....
53. НИКОЛАЙ ИВАНОВ.....
54. ДЖУЛИАНА ПЕТКОВА.....
55. ЯНА ВЪЛДОБРЕВА.....

ОСОБЕНО МНЕНИЕ
по Тълкувателно дело № 4/2019 г. на ОСГТК на ВКС

Не сме съгласни с тълкуването, дадено от мнозинството по следните съображения:

Нормата на чл. 116, б. „а“ ЗЗД е императивна и свързва прекъсването на давността с извършване на самото признание; не поставя допълнителни условия към изявлението на длъжника, за да настъпят правните последици на признанието, в зависимост от това има ли адресат. Достатъчно е длъжникът да изяви изрично и недвусмислено, че задължението му към кредитора съществува към момента, в който е направено изявлението, независимо дали длъжникът желае, допуска или знае, че давността ще бъде прекъсната и независимо дали, кога и по какъв начин кредиторът е узнал за направеното признание от длъжника. Със самото признаване на вземането от длъжника се постига прекъсване на погасителната давност по силата на закона. Тази последица не е следствие от волята на длъжника - той не поема ново задължение към кредитора, а само потвърждава съществуването на неизпълненото си все още задължение; признаването не е нито правопораждащ, нито правопроменящ, нито прекратяващ юридически факт. Поради това, без значение е по какъв повод е направено признанието на дълга и пред кого, както и до кого е адресирано. Достатъчно е изявлението на длъжника за това да е еднозначно, като то може да е направено изрично - писмено или устно, или чрез конклюдентни действия. То може да е обективирано пред свидетели или пред държавен орган, независимо дали последният е пряко ангажиран със защита на субективното право.

Отговорът на въпроса би следвало да бъде: За да е налице признаване на вземането по см. на чл. 116, б. „а“ ЗЗД, не е необходимо изявлението или действието на длъжника, съдържащо признание на дълга, да бъде адресирано до кредитора или до негов представител, за да прекъсне давността.

Съдия Албена Бонева

Съдия Боян Цонев

Съдия Даниела Стоянова

Съдия Мария Христова

Съдия Владимир Йорданов

Съдия Ваня Атанасова

